

Vrouwelijke Psychopaten

Komt psychopathie in dezelfde mate voor als bij mannen? Zijn er verschillen in de etiologie en of deze stoornissen zich op dezelfde manier uiten als bij mannen.

In het boek 'Psychopathie en de antisociale-persoonlijkheidsstoornis' (Gijs & Jeandarme, 2015) wordt een vrouw beschreven die zeer bedreven is om te manipuleren en het aanzetten van geweld gedrag maar niet overgaat in fysiek gewelddadig gedrag. De officiële drempelwaarde van de Psychopathy Checklist-Revised (PLC-R: Hare) is 30 en bij haar is de drempelwaarde 24. Om die reden wordt er gevraagd of de PCL-R voldoende voor gebruik bij vrouwen is. Zo niet, of er nog alternatieven zijn en met welke aspecten er rekening mee gehouden moeten worden bij de behandeling van vrouwen met een ASP of een hoge waarde van psychopathie. Het meeste onderzoek dat gedaan is, is uitgevoerd op mannen. De laatste jaren is er wel meer aandacht voor psychopathie en ASP bij vrouwen maar toch is er nog niet veel bekend over gedragsmatige kenmerken bij vrouwen. Een probleem is dat de meeste onderzoeken aannemen dat ze veralgemeend kunnen worden naar vrouwen terwijl er over de construct bij vrouwen nog niet helder is. Vrouwen met een hoge mate van psychopathie, tonen net zoals mannen met hoge mate van psychopathie, uitermate schadelijk gedrag voor hun omgeving. Vrouwen doen het echter meer op een subtiele manier en vaker tegen minder mondige slachtoffers zoals tegen hun kinderen. Logan en Weizmann-Heneluis (2012) betogen dat psychopathie bij vrouwen dezelfde status moeten krijgen als bij mannen, in onderzoek en in praktijk. Het negeren van psychopathische vrouwen in onderzoek kan gevolgen hebben. De potentiële consequenties zoals hun destructieve gedrag wordt niet voldoende onderkend. Uit onderzoek is gebleken dat moeders die tijdens de opvoeding gewelddadig gedrag vertonen, vaker agressieve en problematische kinderen opvoeden.

Geweld en criminaliteit

Het aantal (gewelds)delicten lijkt bij vrouwen (in de westerse wereld) toe te nemen. Bij sommigen vormen van geweld lijkt het gelijk aan of zelfs hoger te zijn dan bij mannen. Denk aan geweld in intieme partnerrelaties, kindermishandelingen en geweld binnen psychiatrische instellingen. Over het algemeen is het gewelddadige gedrag wat wordt gepleegd door vrouwen, anders van aard dan bij mannen. Het is vaker reactief, indirect en binnen sociale relaties. Ook is het minder vaak instrumenteel en/of seksueel van aard. Slachtoffers van deze vrouwen zitten vaak een intieme relatie. Een partner, kinderen van en broers en/of zussen en leeftijdsgenoten tijdens de kindertijd. **Jaloezie** en **zelfverdediging** zijn door vrouwen genoemde motieven om iets gewelddadigs te doen. Terwijl dit bij mannen het vaak gaat om status of instrumenteel geweld (Gijs & Jeandarme, 2015). Vrouwen zijn vergeleken met mannen eerder geneigd om **messen** of **'persoonlijke wapens'** te gebruiken. Denk aan **handen** en **tanden**. Minder vaak een vuurwapen (Koons-Witt & Schram, 2003).

In het algemeen wordt er vaker ASP en psychopathie bij mannen gediagnostiseerd. De vraag hiernaar is of er daadwerkelijk minder stoornissen zijn bij vrouwen dan of dat de terminologie in de gebruikte instrumenten te veel op mannen is gericht en de instrumenten daardoor niet sensitief genoeg zijn om ASP en psychopathie te menen bij vrouwen. In het boek hebben ze het over mogelijk een gender biases die aanwezig kunnen zijn in de uitvoering en interpretatie in de diagnostiek: bij vrouwen wordt impulsief gedrag bijvoorbeeld eerder als een symptoom van de borderline-persoonlijkheidsstoornis gezien, terwijl het bij mannen eerder een kenmerk van ASP wordt opgevat. In het boek benoemen ze een algemeen punt; de overlap en verschillen tussen ASP en psychopathie: de diagnoses staan namelijk niet gelijk aan elkaar. Vaak wordt psychopathie gezien als een extreme vorm van ASP. Hier is onderzoek naar gedaan en er lijkt sprake te zijn van belangrijke verschillen tussen de stoornissen. Ze hebben het over mogelijke ontstaan verklaringen. Zo is er meer sprake van victimisatie bij ASP.

Etiologie

Het ontstaan van ASP of psychopathie heeft zeer waarschijnlijk te maken met complexe interactie tussen biologische, psychologische en sociale factoren. Een biologische factor wat mannen wel leidt naar gewelddadig gedrag, is een hogere testosteronspiegel tijdens de vroege ontwikkeling van jongens een belangrijke basis voor latere verschillen tussen mannen en vrouwen in het vertonen van agressief gedrag. Dit is iets wat bij vrouwen normaliter wat lager ligt dan bij mannen. Echter kunnen (vroege en ernstige) traumatische ervaringen gerelateerd zijn aan een hogere PCL-R score bij mannen en vrouwen. Zo heeft seksueel misbruik bij vrouwen een relatie met psychopathie.

Uit onderzoek is naar voren gekomen dat de primaire en secundaire vormen van psychopathie anders is bij mannen dan bij vrouwen. Bij de primaire waar mannen nauwelijks in staat zijn tot het tonen van empathie, angst of schuld of komen kil over, hebben vrouwen juist weinig comorbiditeit, weinig stressreactie en pleegde vaker vermogensdelicten. De secundaire vorm toont veel meer instabiliteit, suïcidepogingen, comorbiditeit, verslavingsproblematiek, incidenten binnen instellingen en een vroeg ontstaan van antisociaal gedrag. Deze problemen waren voornamelijk aanwezig bij mannelijke psychopaten. Bij vrouwen wordt psychopathie aangeduid als een externaliserende variant van de borderline-persoonlijkheidsstoornis. Hieronder staan borderline kenmerken.

- Extreme verlatingsangst. ...
- Bijzonder impulsief (vreetbuien, drank/ drugsgebruik, seks, geld uitgave) ...
- Extreme stemmingswisselingen. ...
- Intense woedeaanvallen. ...
- Gevoel van leegte. ...
- Suïcidale neigingen/ zelfverminking. ...
- Dissociatie en paranoïde ideeën. ...
- Identiteitsstoornis.
- Instabiele relaties (aantrekken/ afstoten)

(Lentis, 2018)

Bij secundaire psychopaten valt er meer te verwachten en zal de nadruk meer liggen op het verbeteren van bijvoorbeeld coping vaardigheden.

Manifestatie

Nichols en Pertrilla (2005) beschrijven dat vrouwen meer subtiele tactieken nodig hebben om de hetzelfde doelen te bereiken als mannen. Dit komt doorgaans omdat ze fysiek minder sterk zijn. Vrouwen met psychopathie zijn niet zozeer gewelddadig maar ze zullen andere sneller buitensluiten of manipuleren. Ze vertonen eerder verbaal geweld en dreigen met zelfverminking.

Harvey Cleckley had 15 klinische casussen waaronder er twee vrouw waren. Deze vrouwen pleegde meer kleine misdrijven zoals fraude en diefstal. Volgens Kreis en Cooke (2012) is de vrouw over het algemeen **manipulatiever** en **emotioneel instabieler** en heeft een **minder stabiel zelfbeeld** vergeleken met een psychopathische man. Ze komen ook **meer empathisch** en **angstiger** over. Wanneer vrouwen manipulatief zijn, gedragen ze zich voornamelijk flirterig en koket. Mannen uiten zich vaak in oplichting. Vrouwen zijn alleen zo grandioos en oppervlakkig charmant als mannen wanneer er sprake is van een hoog niveau psychopathie. Psychologische mechanismen die psychopathische vrouwen gebruiken voor promiscue seksueel gedrag, liggen veelal doelen als manipulatie en uitbuiting ten grondslag. Mannen gebruiken dit juist om status te verkrijgen, of uit sensatiebelustheid (Gijs & Jeandarme, 2015).

Seksueel en dramatisch emotioneel gedrag worden als typische kenmerken van vrouwelijke psychopaten gezien.